

JAK A PROČ SE DOMA UČIT S DĚTMI NA 1. STUPNI

Zdroj: Mgr. Pavla Šimánková, speciální pedagog PPP Česká Lípa

Dnešní, velmi často liberální výchova není založena na pravidelnosti a dodržování denního režimu. Děti si většinou tvoří svůj program samy a příprava do školy v něm nebývá na předních místech. Za **ideální stav** lze považovat, **když se dítě naučí připravovat do školy pravidelně již od 1. třídy a bude v tom pokračovat v průběhu celého studia**. Takovýchto dětí je však velmi málo. Většina žáků se začne cíleně „učit“ až ve chvíli, kdy se objeví první problém ve zvládnání učiva (včetně zhoršené klasifikace). Této fázi většinou předchází nárazovité pokusy „se učit“ těsně před plánovaným zkoušením nebo větší písemkou. S pravidelnou přípravou na výuku se však většina žáků (zejména z řad těch nadanějších nebo více odolných) setká až po přestupu z 9. třídy na III. stupeň – tj. střední školu nebo učební obor. Najdou se i tací, kteří rady typu „jak se učit“ shánějí až v rámci přípravy na závěrečné zkoušky nebo maturitu. **Nejefektivnější je „naučit se učit“ již v průběhu I. stupně ZŠ** – kdy má dítě o školu přirozený zájem, zatím nemá žádné závažné problémy a ještě se u něj neprojevila puberta, tudíž je větší předpoklad, že si nechá od rodičů poradit. Na II. stupni pak již dokáže pracovat samostatně a v dalším studiu svůj učební styl postupně upravuje dle nároků ze strany školy a vlastních schopností a dovedností.

Základní postup

1. *motivace* – lépe se učí to, co nás upoutá, zaujme
2. *od mechanického zapamatování* (začátek I. stupně) *k logickému* (II. a vyšší stupeň)
3. **málo, ale pravidelně**
4. *od učení pod vedením rodičů, postupně až k samostatné práci* – kontrola a pomoc na vyžádání
5. *pracovat vždy stejným způsobem*, v obdobnou hodinu, za stejných podmínek (pracovní místo)
6. *vybrat, co je důležité, významné* – zpočátku dělají rodiče, od konce II. stupně zvládá žák sám
7. *napomáhat s uspořádáním* = názorně, přehledně, jasně a stručně
8. *představivost* – využívají ji všechny paměťové techniky, pokud si chceme posílit paměť, musíme představivost rozvíjet a procvičovat. Zapojit co nejvíce smyslů – zrak, sluch, chuť, hmat, čich aj.
9. *pravidelně opakovat* – paměťové stopy nedostatkem posilování slábnou

Domácí příprava na 1. stupni – CÍL

- **naučit dítě se pravidelně připravovat** a zavést systém v této činnosti
- **zpočátku za úplné spolupráce s rodiči**, později, záleží na dítěti, vést k co největší samostatnosti (tak aby bylo schopné se na II. stupni připravovat samo)
- **dítě musí tuto činnost považovat za naprosto přirozenou a běžnou**, pozor na žáky, kteří v tomto období s učením nemají naprosto žádný problém – na případné neúspěchy v období puberty reagují daleko hůře, než děti, které se již s určitými prospěchovými obtížemi setkaly
- **využít základní výhody dané věkové skupiny** – mechanická paměť, tvárnost a přizpůsobivost, radost ze hry

Návod

- **již od 1. třídy** dělit přípravu na tři základní části
  - a) písemné úkoly a přímé požadavky učitele
  - b) **běžné opakování učiva na druhý den**, zejména pamětného – slovíčka z cizího jazyka, pravidla pravopisu, násobilkové spoje, později příprava na ústní zkoušení
  - c) opakování učiva, které dělá dítěti problémy, včetně nácviku u dětí s poruchami učení
- *začít se učit až po určité době odpočinku*
- *střídat úkoly vyžadující logické myšlení s krátkodobým učením paměťovým*
- *naučit dítě, že to, co je barevně podtrženo, snáze si zapamatuje*
- **stěžejní učivo, které se nedaří zapamatovat – napsat velkými písmeny a umístit v bytě na místa, která má často na očích**
- *k zapamatování již v této době využíváme propojování s informacemi, které dítě zná z jiných zdrojů – z encyklopedií, z rodinných výletů (historické památky, výlety do přírody), využíváme dětskou zvědavost (zájem, otázky dítěte)*
- *často pochválit, povzbudit*
- *pokud dítě něco nebaví, předcházejícím krokem je, že mu daná věc nejde, pokud mu daná věc nejde opravdu značně, dítě to nejen nebaví, ale může se i zaseknout a odmítnout pracovat – cílem je najít i na neoblíbeném předmětu něco, co dítěti jde nebo se mu daří alespoň trochu, ocenit to a na tom dále stavět, je nutné se vrátit v látce do místa, které dítě ještě plně chápe a zvládá*
- **vymezit dítěti pro učení konkrétní čas** – vhodně ho zakomponovat do denního programu (přesně určený čas na úkoly a na zájmovou činnost, dodržovat), je možné dělat přestávkami, aby příprava na výuku nebyla v jednom celku příliš dlouhá, **večerní čtení** je možné orientovat do rituálu ukládání k spánku
- **práci dělit na kratší úseky**, prokládané odpočinkem (vypětí 10-20 minut, pauza 5 minut a opět vypětí 10-20 minut, atd., později lze fázi vypětí prodloužit na 20-30 minut, pauzy až na 10-15 minut)
- *vymezit prostor pro učení, mít připravené učení, rozmyslet si postup činností (začít s nejjednoduchším úkolem, navázat nejtěžším, dokončit zbývající)*
- **vyločit rušivé podněty**, dítě nesmí být hladové, žíznivé, ospalé
- *vymezit pravidla, důsledně je vyžadovat, nesmějí však být ani příliš těsná ani příliš volná*
- **pravidelně opakovat učivo**, obměny činností v rámci jednoho tématu – písemné zpracování, ústní zkoušení, opakování prostřednictvím her, soutěží, kvízů, práce s výukovými programy na PC, situaci upravit tak, aby dítě bylo úspěšné alespoň v některých činnostech
- *umožnit kvalitní relaxaci po učení – nejlépe pohyb na čerstvém vzduchu, platí ale, že pokud jsme nuceni domácí přípravu příliš řídit a je díky problémům dítěte delší, než je běžné, do zálib dítěte a způsobu trávení volného času příliš nezasahujeme*
- *podporovat zájmy a koníčky, pomoci najít činnosti, ve kterých bude úspěšné, budou mu přinášet radost*